

Від традицій до інновацій: історії успіху у співпраці з громадою

**(досвід роботи бібліотек новостворених
громад Житомирщини)**

Обласна універсальна наукова бібліотека
ім. О. Ольжича
Житомирської обласної ради
Науково-методичний відділ

Від традицій до інновацій: історії успіху у співпраці з громадою

(Досвід роботи бібліотек новостворених

громад Житомищини)

Житомир, 2017

Від традицій до інновацій: історії успіху у співпраці з громадою-
/Житомирська обласна наукова бібліотека ім. О.Ольжича:
уклад.О.Костюченко, ред. Г.Врублевська. – Житомир: ЖОУНБ ім.О.Ольжича,
2017. – 27с.

Видання містить матеріал про актуальні питання діяльності бібліотек в умовах децентралізації, перспективи розвитку та виклики, які постали сьогодні перед бібліотечними закладами та досвід «перших кроків» їх роботи у новостворених громадах Житомирщини.

Сьогодні бібліотека є складовою частиною громади як центр задоволення потреб громадян у публічній інформації, як інформаційний посередник між владою та громадою, як центр формування інформаційних мотивів для громади, як соціокультурний центр тощо. Разом з тим, децентралізація створює нові виклики і ризики для публічних бібліотек, впливає як на їх внутрішню організацію, так і організацію надання бібліотечних послуг в умовах об'єднаних територіальних громад, дає можливість створити бібліотеки, які б повністю відповідали потребам громади, адже мережа бібліотек в населених пунктах спроможної територіальної громади буде розвиватись так, як вирішить сама громада, вони фінансуватимуться з місцевого бюджету, а водночас громада нести відповідальність за їх організацію та діяльність.

У кожній країні публічні бібліотеки - одні з найдемократичніших соціальних інститутів, завжди були невід'ємною частиною соціуму. Всілякі трансформації в суспільстві впливають на бібліотеки і є рушійною силою змін, що відбуваються в них. Метою реформи місцевого самоврядування, яка відбувається в Україні, є забезпечення його спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Йдеться про наділення територіальних громад більшими ресурсами та про мобілізацію їхніх внутрішніх резервів. Одним із критеріїв визначення спроможної територіальної громади є її здатність забезпечити належний рівень надання послуг у сфері культури.

З початку 2017 року на території **Баранівського району** створено три ОТГ: Баранівська, Дубрівська, Довбиська/ Мережа публічних бібліотек, яка складалася з 30 бібліотек системи Міністерства культури, була розділена таким чином:

до Дубрівської ОТГ відноситься - 5 бібліотек;

до Довбиської - 2;

до Баранівської- 21;

2- бібліотеки не ввійшли до жодної громади.

В умовах ОТГ заклади культури фінансуються з місцевого бюджету, тому рішення щодо їх розвитку і функціонування приймаються на рівні громади. Станом на 1 серпня 2017 року: в Дубрівській ОТГ із п'яти публічних бібліотек залишилось дві. Три бібліотеки об'єднані з шкільними. В Довбиській ОТГ

працівники 2-х бібліотек попереджені про можливе вивільнення, в зв'язку з реорганізацією, шляхом злиття двох бібліотек. В Баранівській ОТГ, до складу якої ввійшла і районна бібліотека, яка на сьогодні отримала статус бібліотеки для дорослих та дітей Баранівської міської ради, скорочено - 5 штатних одиниць, з 21 – публічної бібліотеки на сьогодні діє 15, в 3-х бібліотеках функції працівника бібліотеки виконує завідуючий клубом, 3 бібліотеки призупинили діяльність.

З утворенням територіальних громад фінансові можливості місцевих бюджетів надто різні. Тому, виходячи з можливостей місцевого бюджету, в Баранівській ОТГ пішли шляхом оптимізації мережі бібліотек, залишаючи бібліотечні заклади в центральних садибах старостинського округу та об'єднуючи функції завідуючого клубом та бібліотеки.

Бібліотека – невід'ємна частина громади. В суспільстві переважає розуміння необхідності збереження бібліотечного обслуговування на місцях за рахунок створення нової моделі сільської бібліотеки, як інформаційного, правового, дозвілевого центру, центру відродження та збереження народної культури, поєднання цифрових технологій з традиційними бібліотечними ресурсами.

На сьогодні увага бібліотек ОТГ звертається на благодійницьку діяльність міжнародних фондів, участь в якій дасть можливість публічним бібліотекам отримувати певні кошти під конкретні ідеї. З такою метою працівники Баранівської бібліотеки для дорослих та дітей стали учасниками двохденних тренінгів на теми: « Громадський бюджет як спосіб розвитку міста» та «Розумне зростання об'єднаної територіальної громади. Виклики стратегічному плануванню», організованих Баранівською міською радою. Як результат - розробка проектів для подальшої розбудови ОТГ, залучення коштів благодійних фондів для покращення матеріально-технічної бази закладів культури.

Доводячи свою причетність до всіх соціально-культурних процесів, що відбуваються в населених пунктах ОТГ, бібліотеки намагаються демонструвати свою необхідність у співпраці з органами влади.

В бібліотеках Баранівської ОТГ організовано інформаційні стенди, інформаційні куточки, тематичні полиці: «Держава. Право. Суспільство», «Місцева влада інформує», «З Європою – у завтрашній день», «Чи знаєте ви свого депутата?». В читальному залі бібліотеки для дорослих та дітей Баранівської міської ради створено тематичні папки, тематичні досьє:

«Соціальний захист: юридичні поради», «Матеріали сесії Баранівської міської ради», «Земля у власність».

Співпраця з органами місцевої влади допомагає бібліотечним працівникам підвищити свій авторитет серед місцевої громади, налагодити партнерські зв'язки з громадськими та творчими спілками, національно-культурними товариствами.

Бібліотека для дорослих та дітей Баранівської міської ради співпрацює з громадськими організаціями «Молодіжна рада» та «Зелене майбутнє». Співробітництво публічних бібліотек з громадськими організаціями значно підвищує імідж бібліотеки, сприяє формуванню демократичного суспільства.

Для підвищення рівня громадянської освіти населення, правової культури громадян у бібліотеках ОТГ створені тематичні папки, інформ-досьє: «Юридичні консультації», «Соціальна реформа», «Пенсійна реформа». Дієвими також є інформаційні списки та інформаційні перегляди за темами: «Нове в законодавстві України», «Живемо за Конституцією», «Право в нашому житті», інформаційні стенди, правові куточки «Знати і володіти», «Права та обов'язки громадян» тощо.

Бібліотеки своїми формами і методами роботи активно сприяють втіленню таких загальнодержавних програм, як «Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 рр.», «Концепція Державної цільової соціальної програми «Молодь України на 2016 – 2020 роки», «Стратегія подолання бідності на 2016 – 2017 роки» тощо.

З цією метою в бібліотеках об'єднаної громади проведено уроки історичної правди «І слава їх встає, не вмерши» (пам'яті героїв Крут), героїко-патріотичні години «Спасибі вам, і мертві, і живі, за те, що ви Україну зберегли!» (до річниці Майдану, пам'яті героїв Небесної сотні), години скорботи «І пам'ять вічна, і вічний смуток» (пам'яті загиблим в Афганістані), вечори – спогади дітей Другої світової війни «Вогонь війни у пам'яті навічно» та ін.

Також важливим напрямком роботи бібліотек ОТГ залишається забезпечення користувачів інформацією з різноманітних сфер людського життя. Для цього використовуються прес-дайджести, тематичні папки, інформ-досьє, стенди, прес-папки: «Податкова служба інформує», «Центр зайнятості інформує», «Громадські організації ОТГ», «Нове в пенсійному законодавстві», «Соціальна допомога поруч», «Все про субсидії».

Особливого соціального звучання набула останніми роками в публічних бібліотеках їх функція, пов'язана з відродженням бібліотечного краєзнавства.

Зусилля публічних бібліотек спрямовуються на становлення їх як авторитетних центрів інформації не тільки з питань краєзнавчих ресурсів, але і центрів відтворення національно-духовних традицій.

Бібліотечні працівники ОТГ стали активними організаторами в проведенні Свята Івана Купала в старостинських округах сіл: Берестівка, Марківка, Полянки, Зеремля, Суємці, Смолдирів.

Діяльність з популяризації краєзнавства здійснюється в межах певних довгострокових програм, як цільових бібліотечних, так і загальноміських. Це сприяє популярності бібліотек, підвищує їх престиж, укріплює зв'язки з громадськими організаціями, закладами культури та освіти, місцевими краєзнавцями. Бібліотеки Баранівської ОТГ взяли активну участь в святі «Квітне рушниками Україна» на базі Кашперівського старостинського округу.

З часу утворення ОТГ бібліотека для дорослих та дітей налагодила творчі зв'язки з Полянківським етнографічним музеєм, на базі якого спільно з учасниками художньої самодіяльності БК смт.Полянки проведено бібліомікс «Мій отчий край, земля моя у росах». Характерним для сучасного бібліотечного краєзнавства є активізація пошукової, дослідницької роботи з метою відродження історії свого краю, місцевих обрядів, звичаїв, підтримання тісних зв'язків з відомими людьми краю. Працівники бібліотек ОТГ роблять все можливе, щоб повернути із забуття імена, факти та події з життя регіону, збирають матеріали з історії міст, сіл, оформляють тематичні альбоми, папки-досьє: «Моє рідне село», «Селище моєї долі», «Край мій - гордість моя», «І знов хвилює батьківська земля, її святі гаї, її поля», «Народні промисли і ремесла краю», «Поетичні голоси краю» тощо.

Творчим напрямком краєзнавчої роботи публічних бібліотек є створення краєзнавчо-народознавчих куточків: «Бережемо традиції, живемо сучасним, творимо майбутнє»(с.Мирославль), « У звичаях, традиціях народу, ти душу України пізнаєш»(с.Стара Гута), « Квітуй, мій краю жита й миру – моє Полісся голубе»(с.Суємці), « Квітни мій краю, Поліська земля» (с.Зеремля) та ін.

****   ****   ****

В кінці 2016 року в *Коростенському районі* утворилось дві ОТГ: Горщиківська ОТГ (до неї увійшли такі сільські бібліотеки – Горщиківська, Вигівська та Давидківська сільські бібліотеки) та Ушомирська ОТГ (до її складу входять такі бібліотеки – Бондарівська, Гулянецька, Жабчанська,

Калинівська, Купищанська, Ковбащанська, Охотівська, Пугачівська, Ришавська, Сантарська та Ушомирська).

На сьогоднішній день діяльність бібліотек в Горщиківській громаді загалом залишилась на такому ж рівні, як і раніше: бібліотеки й надалі функціонують в тих самих приміщеннях, Давидківська і Горщиківська бібліотеки не опалюються, пічне опалення є лише у Вигівській бібліотеці. Працівники працюють на тих самих посадових окладах, лише в Давидківській бібліотеці працівнику підняли посадовий оклад з 0.25 до 0.5 ставки. Тішить те, що після утворення цієї ОТГ жодна бібліотека не була закрита і не відбулося скорочення бібліотечних працівників.

Життя і діяльність бібліотек в Ушомирській громаді дуже відрізняється від попередньої. Це одна з найкращих громад Житомирщини, і це дійсно так. Жодна бібліотека громади (всього 11 бібліотек) не була закрита і не відбулось скорочення. Навпаки, відбулись тільки позитивні зміни: Ришавська бібліотека була переселена в кращу кімнату в приміщення бувшої сільської ради, а в приміщенні, де знаходиться Калинівська бібліотека, яка не опалювалась дуже багато років, було зроблено капітальний ремонт і відтепер приміщення опалюватиметься. Всі бібліотечні установи вже забезпечені всім необхідним для опалювального сезону (дрова, вугілля).

З початку 2017 року всі бібліотечні працівники Ушомирської ОТГ в повному обсязі отримують 50% згідно постанови №1073.

Бібліотечна робота в самих книгозбірнях поставлена на належному рівні. Дуже гарно і згуртовано в цій громаді проводяться спільні між бібліотеками масові заходи: Різдвяне свято (с. Ушомир), Масляна (с. Гулянка), свято Матері (с. Ушомир), День Перемоги (с. Охотівка), День молоді, День Незалежності (с. Ушомир), День вчителя (с. Поліське). Всі бібліотечні працівники громади беруть активну участь і в житті Коростенщини також: участь у фестивалі льону в с. Стемигород та на фестивалі дерунів, де, представляючи свою громаду, були найколеритнішими учасниками.

Своє професійне свято бібліотекарі Коростенщини цього року відмічали на базі районної бібліотеки у формі так званого «бібліо-кафе», де були присутніми всі працівники району. На це свято з привітаннями приїздила і голова Ушомирської ОТГ Мала Людмила Рафаїлівна, яка сердечно вітала бібліотечних

Ні в Горщиківській, ні в Ушомирській громадах не створені центральні бібліотеки, і тільки в Ушомирській громаді є спеціаліст по питаннях культури у новоствореному відділі освіти, молоді і спорту. Тому Коростенська районна бібліотека продовжує співпрацювати, як і раніше, з усіма бібліотеками району, і голови утворених ОТГ цьому не заперечують: спільно для всіх бібліотечних працівників проводяться заходи по підвищенню кваліфікації на базі районної бібліотеки (семінари-практикуми, методична невідкладна допомога, практичні заняття для новопризначених працівників), надаються письмові та усні консультації, здійснюються виїзди на місця, діє ВСО, районна бібліотека так як і раніше, розподіляє централізовану літературу на всі бібліотеки без виключення і залишається методичним центром для сільських бібліотек.

****   ****   ****

Рішенням *Коростишівської* районної ради від 27.12 16р. та рішенням міської ради від 30.03.17р. створена Коростишівська публічна бібліотека, до якої увійшли:

- дитяча бібліотека
- бібліотека для юнацтва
- 9 сільських бібліотек:

- 1.с.Більковці – 100% ставки
2. с.Віленька – виконує обовязки бібліотекаря;
3. с.Вільнянка – виконує обовязки бібліотекаря;
- 4.с.Здвижка - виконує обовязки бібліотекаря;
- 5.с.Квітневе – 0,5% ставки;
- 6 с.Кропивня -75% ставки;
- 7.с.Теснівка – виконує обовязки бібліотекаря;
8. с.Щигліївка – 0,5% ставки;

9.с.Царівка – відсутній працівник

Ще зарано говорити про конкретні позитивні чи негативні явища, але поки збережена мережа бібліотек і робочі місця, не було закрито жодної бібліотеки. Сучасні користувачі бібліотеки – люди нового покоління, і бібліотека повинна зростати разом з ними, розмовляти їхньою мовою. Тому сьогодні розвиток бібліотек необхідно пов'язувати з використанням інформаційних технологій, задоволення культурних запитів та відповідною матеріально-технічною базою. Внаслідок проведення реформи стало набагато краще у матеріальному забезпеченні:

- публічна бібліотека, дитяча бібліотека та бібліотека для юнацтва - виділено коштів в сумі 10тис.грн. для проведення поточних ремонтів;
- для читального залу публічної бібліотеки придбано 60 стільців на суму 15тис. грн.;
- для дитячої та публічної бібліотеки придбано килимове покриття;
- с. Віленька - виділено 15тис. грн. на придбання стільців та проведення ремонту клубу та бібліотеки;
- с.Здвижка – виділено 15 тис. грн. на заміну вікон клубного закладу та бібліотеки;
- с.Квітневе- придбано тепловий генератор на суму 6 тис.грн. для клубного закладу та бібліотеки.

Планується виділення коштів на 2018 рік підписку періодичних видань для бібліотек ОТГ, завдяки чому збільшиться різноманітність назв періодики. За 9 місяців 2017 року до бібліотек ОТГ надійшло 1103прим. друкованої продукції на суму 64 824грн. по програмі «Українська книга».

Бібліотекарі достойно представляють свої заклади в органах місцевого самоврядування. Так, директор публічної бібліотеки обрана депутатом районної ради; двоє бібліотекарів (села Квітневе та Кропивня) обрано депутатами сільських рад.

Бібліотеки - це перші помічники для громади села, вони можуть показати, де знайти інформацію, допомогти в організації та проведенні заходів. Ми завжди наголошуємо нашим працівникам, що бібліотека не повинна стояти осторонь від громади, вона має активно працювати з населенням, знати його потреби, а крім того, повинна вміти себе захищати. Нашими партнерами є влада, освітні заклади, громадські організації і це дає позитивний результат.

Спостерігаємо, як до бібліотеки поступово змінюється ставлення громадян, але стереотипи щодо традиційної бібліотеки ще залишаються стійкими. Аби зламати ці стереотипи, намагаємося активно сприяти перетворенню фізичного

простору в бібліотеці, більш ефективно пристосовуємо площі та інтер'єри, в залежності від потреб і кількості відвідувачів, від індивідуальної роботи до групових занять, від організації та проведення культурно – мистецьких заходів. Соціокультурна роль бібліотеки у житті місцевої громади залишається пріоритетною.

У публічній бібліотеці відбулося відкриття виставки, організованої за сприяння австрійської Громадської організації "Centropa" та ГО "Мнемоніка". Унікальна експозиція під назвою "Український єврейський сімейний альбом" створена на основі сімейних світлин і історій з архіву українських інтерв'ю Centropa. Вона складається з 16 панелей, розділених на дві частини: фотографії та сімейні історії у довоєнний період і розділу під назвою "Темні часи". На відкриття було запрошено вчителів загальноосвітніх закладів міста, викладачів педколеджу та агролицею, працівників дитячої бібліотеки та бібліотеки для юнацтва. Протягом 15 днів відвідали унікальну виставку 320 чоловік - це учні загальноосвітніх шкіл району, студенти педколеджу та жителі міста.

Багато працюємо над популяризацією книг, намагаємося привернути увагу громаду до сучасної української літератури та читання, проводимо різноманітні медіа- години, фольклорні свята, конкурси, тощо.

Цьогоріч, 17 вересня до Дня міста наші бібліотечні працівники взяли найактивнішу участь у організації та проведенні свята міста, відповідали за кінозйомку всього свята; сільські бібліотечні працівники демонстрували свої вироби у виставковій діяльності народно-прикладного мистецтва, а бібліотекарі міста взяли участь у кулінарному батлі «Спортивна кухня» « Чітміл Day» від фіналіста шоу «Майстер Шеф-6» Олега Ковальчука в рамках благодійної акції; було проведено краєзнавчу вікторину «Коростишів: корінням - стародавній, серцем – молодий» , з учнівською молоддю міста, переможці були нагороджені цінними подарунками.

На урочистому заході були присутні поважні гості: заступник міського

голови Денисовець Юрій Миколайович, виконуючий обов'язки Щигліївського старостинського округу Вернигора Іван Федорович, доблесні воїни, учасники антитерористичної операції: Білоцький Андрій, Вербило Ігор, Жирук Василь, Іллючок Олександр, Макадзєба Дмитро, Павловський Сергій та волонтер Охріменко Олег.

Юрій Миколайович висловив щиру вдячність бійцям за те, що стали на захист своєї землі та українського народу. Наголосив, «що немає слів, якими можна

подякувати за ваш подвиг! Але ви знайте, що щира подяка – у серці кожного з нас». Побажав воякам міцного здоров'я та вручив подарунки.

Сльози суму і вдячності виступили на очах кожного з присутніх у залі під час перегляду відеофільму про мужніх земляків: Сергія Панасюка, Максима Добрянського, Петра Охріменка та Євгена Волосевича, які загинули у цій жорстокій нечесній війні та вшанували хвилиною мовчання всіх тих, хто не повернувся живим.

Музичні вітання та тепло своєї душі учасникам заходу дарували Олена Хмельова та Валентина Бондарчук.

Кожного дня, щогодини Україна, завдяки патріотам, серед яких і наші земляки, виборює право бути суверенною, єдиною державою. Без усякого сумніву, мине зовсім небагато часу і про них писатимуть книги, зніматимуть кінофільми. На прикладах беззавітного служіння рідній Батьківщині, беззаперечного виконання священного обов'язку – стати на захист кордонів держави, коли є в цьому потреба, - виховуватиметься не одне покоління українців.

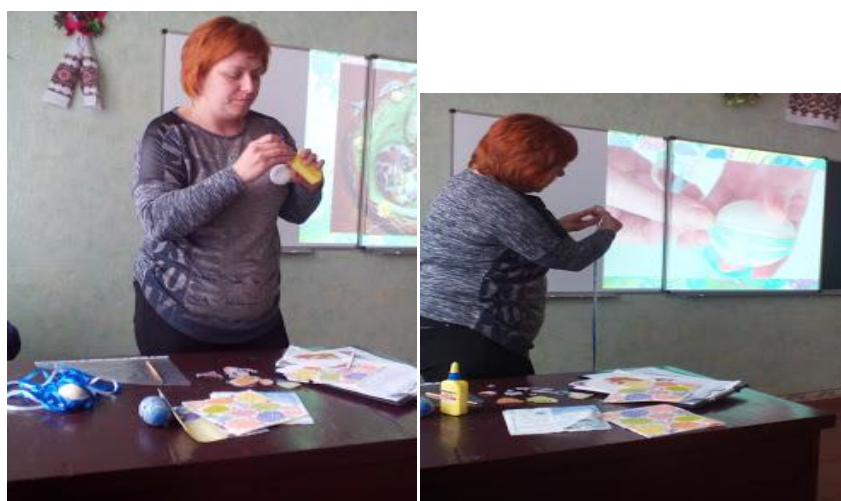
Навесні, коли все оживає, приходять до нас Великодні свята. Великдень - одне з найбільш свят християн. Це світле і добре свято, яке несе з собою віру, надію і любов.

7 квітня 2017 року бібліотечними працівниками Коростишівської публічної

бібліотеки було підготовлено та проведено фольклорно-медіа годину: *"Великодні традиції українського народу"* для учнів 7-10 класів Більковецької ЗОШ.

Захід пройшов у справді святковій, затишній родинній атмосфері, на якому бібліотекарі розповідали про давні та священні для кожного українця звичаї та традиції святкування світлого Христового Воскресіння.

А на завершення заходу художник-оформлювач Бондаренко С.М. провела майстер-клас по прикрашенню та оформленню великодніх яєць: оформлення бісером, кольоровими атласними стрічками та в стилі декупажу красивими серветками. Підводячи підсумок побаченого і почутого можна сказати, що проведення таких народознавчих свят згуртовують, духовно та культурно

розвивають юне покоління.

У квітні свято дитячої книги і читача *«Сузір'я вічного й святого- дитяча книга»* відбулося у районному Будинку культури. Змістовний літературний захід, організований працівниками дитячої бібліотеки, запам'ятеється його

учасникам – учням міських і сільських навчальних закладів позитивною атмосферою і приємними емоціями.

З історичної довідки ведучих присутні дізналися про славні традиції проведення Тижня дитячої книги, що беруть свій початок у 1944 році. Навіть у той грізний час велика увага приділялась дитячим виданням, які несли натхненне слово майбутнім творцям, винахідникам і вченим. У незалежній Україні свято відродилося 22 лютого 1993р., в пору інтенсивного розвитку інформаційних технологій, коли інтерес до друкованого слова став зникати.

Більше читати закликав юних міський голова Іван Кохан. У своєму виступі він наголосив на цінності друкованих видань, що, на відміну від інформаційно-насичених електронних носіїв – телефонів, гаджетів, планшетів тощо, не потребують електричного заряду, але водночас є невичерпним джерелом знань і духовності.

Про книжку, як вірного друга і гарного помічника, який потребує шанобливого ставлення до себе, розповідали школярам герої свята Королева книга і мудрий Магістр. Вони познайомили глядачів із виданнями, які за результатами 2016-го увійшли до розширеного списку щорічної премії «Дитяча книга» року ВВС. Це «Сузір'я курки» (Софія Андрухович, Мар'яна Прохасько), «Шапочка і Кит» (Катерина Бабкіна), «Лежень» (Юрій Винничук), «Сім нескладух Говорухи» (Саша Кочубей), «Музичні казки» (Ніна Найдич), «Дві бабуськи в незвичайній школі або скарб у візку» (Лариса Ніцой), «Їжачок Вільгельм» (Таня Стус), «Літак у небі» (Тарас Шило), «МІСТОрія однієї дружби» (Ірина Цілик), «Тринадцять історій у темряві» (Галина Ткачук).

Під гучні оплески відбулося нагородження кращих читачів – 2016 року серед яких : Олександра Кравченко (с. Більківці), Вікторія Лазорик (с.Кропивня), Софія Заверуха (с.Щиглівка), Оля Котенко (с.Кам'яний Брід), Єлизар Таранович (с.Студениця), Олена Дубиченко (с.Торчин), Софія Ніколайчук (с.Стрижівка), Дарина Проценко (с.Городське), Олександра Чорноморець с.(Садове), Олеся Харлап, Ірина Макаренко (ЗОШ №1), Марина Левицька (НВК «Школа-ліцей інформаційних технологій» №2), Дмитро Хоменко (ЗОШ №3), Жанна Красуцька, Ярослава Наумчук (гуманітарна гімназія №5), Аня Голубенко (НВК ім. Олега Ольжича).

Теплоту своїх сердець присутнім дарували танцювальний колективи «Веселка» РБК, вокального співу дитячої бібліотеки «Іскорка», ансамблі ЗОШ №3 та гуманітарної гімназії №5,

Діти щиро дякували спонсору свята директору СП «Іскор» Віталію Сінькову, який подбав про подарунки та солодощі для них.

"Навчання англійської мови легко, доступно та цікаво!"

2 квітня цього року в читальному залі центральної районної бібліотеки відбулось відкриття клубу вивчення англійської мови для дітей 7-10 років (1-4 класи).

На відкриття клубу було запрошено міського голову Кохана Івана Михайловича, директора ЦРБ Порхун Людмилу Василівну, батьків, дітей. У своєму виступі міський голова І.М.Кохан побажав, щоб робота клубу була плідною, а отримані знання стали в нагоді не лише в Україні, а й за її межами. Директор центральної районної бібліотеки Л.В.Порхун також побажала успіхів у роботі клубу і наголосила, що клуб буде працювати завдяки підтримки голови районної державної адміністрації В.М.Купрійчука та спонсору В.М.Сінькова директора СП" Іскор".

Керівник клубу Лазанюк Ганна Івінівна провела з дітками у веселій і цікавій формі фрагмент заняття.

Це була захоплююча гра з піснями, віршами та іграми. Невимушена атмосфера таких занять мотивують дітей до вивчення англійської мови, розвивають розмовні навички, розширюють словниковий запас, стимулюють використовувати англійську мову в спілкуванні. Заняття в клубі вивчення англійської мови будуть проходити щонеділі, початок занять о 15-00 годині, безкоштовно.

Ну, і наприкінці хочеться зазначити: всі проведені приклади роботи бібліотек та співпраці з владою потребували і потребують великого професіоналізму бібліотечних працівників.

****   ****   ****

У *Малинському районі* створена одна територіальна громада (грудень 2016р.), до складу якої увійшли такі селищні та сільські ради з прилеглими селами: Чоповицька, Йосипівська, Барвінківська, Шевченківська. Головою Чоповицької ОТГ обрано Філоненко Михайла Миколайовича. Через деякий час було сформовано відділ культури та освіти. Очолив його Гуменюк Станіслав Григорович, під егідою якого успішно функціонує 2 школи, 4 будинки культури та 6 бібліотек. Першими кроками в роботі відділу культури та освіти було:

- ознайомлення з проблемами бібліотек та по можливості їх вирішення,
- підвищення заробітної плати бібліотекарям,
- виділення коштів на благоустрій території бібліотеки, на ремонт даху та підлоги,
- на проведення масових заходів.

Однією з позитивних змін у житті та роботі бібліотек в умовах ОТГ варто відмітити налагодження співпраці з бібліотеками та будинками культури інших сіл для проведення спільних масових заходів. Залучення нових людей, обмін досвідом та спільне планування роботи. Наприклад:

1) Свято Масляної (23 лютого). Це свято відбувалося в центрі селища Чоповичі. У ньому взяли участь не лише чоповицькі культпрацівники, але й бібліотекарі з с. Йосипівка та Барвінки. Спільними зусиллями з працівниками

Барвінківського та Чоповицького будинків культури та бібліотекарів Чоповицьких бібліотек (для дітей та для дорослих), а також Барвінківської бібліотеки, був підготовлений сценарій свята та розподілені ролі. Також працівники Йосипівського будинку культури та бібліотеки підготували та представили свою пісенну композицію і вразили глядачів своїми голосами. Проводився конкурс «Найсмачніший млинець», де кожна сільська рада представила свою найкращу господиню. Всі бібліотекарі взяли участь у випіканні млинців. Млинці були дуже смачні, всі бажаючі могли скуштувати та насолодитися їх смаком. Також проводився конкурс «Стовп із подарунками», де кожен із присутніх міг вилізти на стовп і дістати собі подарунок. Всі подарунки були у чорних мішках і тому було незрозуміло, кому і який дістанеться.

2) День громади (4 червня). Новостворена громада святкувала свій день народження. На свято були запрошені представники інших новоутворених громад, які привітали жителів та ділилися власним досвідом життя у громаді. На святі свої художні номери представили Чоповицький, Йосипівський, Барвінківський та Шевченківський колективи. Також виступали талановиті діти з прилеглих сіл, співали пісень та розважали глядачів. Бібліотекарі ОТГ організували виставку «Чим громада багата», де були представлені вишивки кращих майстринь кожного з прилеглих сіл (всього 14). Чудові роботи земляків мали змогу побачити присутні, гості: картини, рушники, серветки тощо. Жюрі визначило 3 найкращих майстрині та нагородило їх цінними подарунками. Перше місце заслужено отримала жителька с. Барвінки Живилю Галина. Її роботи – це вишиті бісером картини на релігійну тематику, молитви за сина та за доньку – вразили всіх глядачів своєю красою, яскравістю та духовністю. Бажаючі мали змогу придбати собі картини. У парку проходив шаховий турнір, де всі охочі могли прийняти участь та отримати подарунок.

Селищна рада всіляко підтримує спільне проведення масових заходів у новоствореній громаді: організовує підвіз жителів навколишніх сіл, виділяє кошти на подарунки за участь у конкурсах та сприяє у вирішенні проблем, які виникають під час організації свят.

Для залучення читачів до систематичного читання Чоповицька бібліотека для дорослих проводить бесіди, опитування, різні масові заходи, оформляє книжкові виставки та організовує акції. Однією з таких була акція «Познайомтесь: ми новенькі!» . Бібліотекарі рекламували нові надходження в державних закладах: поштовому відділенні, пожежній частині, школі, будинку для літніх людей. Успішно проводяться планові масові заходи: поетичні та літературні години, присвячені пам'ятним датам поетів та письменників, інформаційні години з найбільш цікавих питань для жителів громади (якщо для

вирішення питання потрібно запросити фахівця певної справи, селищна рада відправляє необхідного представника для участі в наших заходах), години спілкування та виховні години.

Бібліотекарі ОТГ з радістю відвідують семінари, які проводить Малинська ЦРБ ім. Скуратівського, де переймають та діляться досвідом роботи з колегами, навчаються новим формам роботи, та дізнаються про всі новини, що стосуються покращення роботи бібліотеки. Бібліотечні фахівці вдячні Малинській ЦРБ, що них не забувають і запрошують на виїзні семінари та екскурсії. Незважаючи на те, що вони вже працюють в ОТГ, нові надходження продовжують отримувати у відділі комплектування районної бібліотеки.

****   ****   ****

На території **Народицького району** відповідно до рішення Житомирської обласної ради від 14.08.15 № 1567 «Про утворення Народицької селищної об'єднаної територіальної громади та призначення перших місцевих виборів депутатів Народицької селищної ради об'єднаної територіальної громади та Народицького селищного голови» утворена Народицька об'єднана територіальна громада, до складу якої увійшли всі територіальні громади району, тобто 16 центральних садиб та близько 10 тис. жителів.

З 17 листопада 2015 року відбулась реорганізація всіх сільських рад Народицького району шляхом їх приєднання до юридичної особи – Народицької селищної ради. За роки існування ОТГ, було реалізовано ряд проектів за рахунок коштів державної субвенції на розвиток інфраструктури, спрямованих на забезпечення заходів енергозбереження, покращення матеріально-технічної бази та інших пріоритетних заходів. Найбільше зроблено в галузі освіти. І хоч не обійшли увагою й заклади культури, але, як і раніше, зазвичай, фінансувалися за залишковим принципом. Проведено капітальний ремонт тільки в двох будинках культури, а на бібліотеки виділили кошти на косметичні ремонти. В селищну бібліотеку було придбано кольоровий принтер та зроблена підписка періодичних видань на 20 тисяч гривень, в тому числі на сільські бібліотеки – близько 6 тисяч гривень.

Народицька селищна бібліотека втратила статус юридичної особи, але це на роботу працівників не внесло негативних змін. В зв'язку з недостатньою кількістю жителів, була закрита одна сільська бібліотека. В селищній бібліотеці була введена одна штатна одиниця – методист, який виконує обов'язки працівника з охорони культурної спадщини та краєзнавчого музею .

Бібліотечна робота в умовах адміністративно – територіальної реформи суттєво не змінилася. Можливо, на певному рівні стало легше контролювати роботу та вимагати виконання бібліотечних обов'язків у працівників сільських книгозбірень, тому що вони зараз працюють під керівництвом відділу культури Народицької селищної ради. Територіальна цілісність району збереглася, тому і навантаження, посадові обов'язки бібліотечних працівників залишились без змін. Сподіваємось, що невдовзі прийде черга для вагомих перевтілень наших бібліотек у сучасні інформаційні центри, - з новими меблями, комп'ютерною та мультимедійною технікою.

****   ****   ****

На Черняхівщині зроблено перші кроки в організації роботи бібліотек в об'єднаних територіальних громадах. На території району створено дві ОТГ. До складу Високівської ОТГ ввійшли бібліотеки сіл Високе, Осники, Забріддя, Щеніїв, Городище. (На даний час в громаді не функціонують дві бібліотеки. Це – Високівська та Щеніївська). До створеної Вільської ОТГ ввійшли бібліотеки сіл Вільськ, Зороків, Вишпіль, Новопіль, Окілок, Крученець, Ксаверівіка. Бібліотеки, що ввійшли в створені ОТГ, фінансуються з місцевого бюджету, громади несуть повну відповідальність за їх організацію та діяльність. Відповідно до Закону «Про добровільне об'єднання громадян», якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання. Тому важливим при реорганізації є дотримання соціальних і трудових прав працівників. Проте, жодний бібліотекар у створених ОТГ не працює на повну ставку. За пройдений період фонди даних бібліотек поповнювались лише за рахунок державної програми «Українська книга» безкоштовно. Не відчувається поки що покращення і в матеріально-технічному забезпеченні книгозбірень.

Але, не дивлячись на це, бібліотеки активно працюють, і пріоритетними напрямками в своїй роботі вважають забезпечення вільного доступу користувачів до інформаційних ресурсів; сприяння реалізації державної політики в суспільному житті країни; участь у районних програмах, акціях; бібліотечно-інформаційне обслуговування людей з особливими потребами; національно-патріотичне виховання, активізацію роботи з популяризації європейських цінностей; рекламу закладів і своєї діяльності .

Головне місце в роботі бібліотек займає інформаційна взаємодія з населенням та органами місцевої влади, так як кожна книгозбірня впевнено

виступає посередником між місцевою владою та громадою. Це питання, вкрай важливе на даному етапі державного розвитку, зараз стало пріоритетним і в роботі всіх бібліотек району. Саме тому на базі сільських бібліотек Троковичі та Селянщина і відбулися зональні семінари для бібліотечних працівників на тему «Підтримка громади – основа успішної роботи бібліотеки».

Для того, щоб зосередити увагу присутніх на діяльності громад, працівниками бібліотек була організована краєзнавча подорож «Вулицею рідного села», яка зацікавила бібліотекарів, адже вони змогли побачити не тільки історичні місця населених пунктів та почути їх історію, але й ознайомитись з маловідомими фактами життєдіяльності цих сіл. Ця інформація в подальшому може стати підґрунтям для підготовки і проведення виховних годин, краєзнавчих зустрічей, тематичних виставок тощо.

Предметом обговорення для круглого столу, який відбувся в рамках проведених семінарів, стало питання про місце і роль бібліотеки в житті громади.

На сучасному етапі більшість бібліотек поступово переходять від роботи у форматі «книгосховище» до формату «інформаційно-культурний центр для громади». Своєю діяльністю вони доводять свою значимість для громади, розкривають весь свій потенціал. В обговоренні взяли участь голови сільських Рад с. Троковичі та Селянщина. Вони наголосили на тому, що громадськість вбачає бібліотеку як місце, яке об'єднує жителів територіальних громад, як центр суспільного життя, культури, дозвілля і творчості.

Районна бібліотека здійснює співробітництво з Високівською та Вільською ОТГ у формі делегування окремих завдань у бібліотечній діяльності (підвищення кваліфікації, методичне забезпечення, організація фондів, розподіл літератури за державними програмами, участь у планово-звітній кампанії, участь у оглядах-конкурсах, акціях, що організовує районна бібліотека) тощо.

Протягом року у бібліотеках ОТГ велася робота із соціально-незахищеними верствами населення. Партнерство сільських бібліотек і органів місцевого самоврядування знаходить відображення в діяльності пунктів доступу громадян до офіційної інформації, які пропонують користувачам дані про керівництво області та району, графіки прийому депутатів різних рівнів, підбірки з місцевої періодики, що висвітлюють факти з життя громади, різноманітні теки з проблемними та дискусійними матеріалами на теми: «Керуючись законом», (Ксаверівка) «Держава – молодій родині» (Новопіль), «Здійснив злочин - відповідай» (Городище, Забріддя), «Шкідливим звичкам - ні» (Окілок), «Психолог радить» (Вільськ, Вишпіль), «Вам, військовозобов'язані», скриньки «Запитай у представників

влади»,(Вільськ) «Якщо ти власник землі»(Осники), «Держава - учасникам АТО»(Зороків).

Актуальними і корисними є матеріали, зібрані в папках: «Майбутньому пенсіонеру», «Фонд соціального захисту повідомляє»(Ксаверівка), які знайомлять мешканців про зміни у соціальній сфері, пільгове забезпечення різних груп населення. Тут представлено зразки оформлення субсидії, допомоги на дітей тощо. Користується попитом інформація, акумульована на тематичній полиці «Служба зайнятості інформує»(у всіх бібліотеках), з якої відвідувачі можуть дізнатись про вакантні місця на різних підприємствах, в організаціях Черняхівщини та області. Крім того, бібліотекарі є помічниками своїх читачів у вирішенні соціальних проблем, особливо пенсіонерів (збір довідок, спілкування з керівництвом та інші побутові питання). Бібліотечні працівники, виконуючи завдання органів місцевого самоврядування, працюють на задоволення потреб громади (догляд за братськими могилами, прибирання кладовищ, участь в сходах села, виборах тощо).

Значна увага в бібліотеках ОТГ приділяється інформаційному забезпеченню безробітних, а також випускникам шкіл, учням старших класів. Проводяться бесіди-рекомендації професійного характеру: подорожі «Стежками різних професій»(Новопіль), оформлені куточки інформації «Поради для тих, хто шукає роботу»(Зороків, Окілок, Осники).

Дорослішають діти, і для більшості з них потребу в знаннях про світ професій, навчальні заклади, в яких осягають професійні навички, можна отримати в бібліотеці. Володіючи значним інформаційним потенціалом, саме бібліотека може донести до користувача необхідну інформацію. Цікавим став урок профорієнтації в ЦРБ «Пошук. Професія. Покликання», в якому взяли участь учні 10 класу Черняхівської ЗОШ. (Були присутні сільські бібліотекарі, для яких цей захід став практичним навчанням в роботі із старшокласниками в своїх громадах)

Під час розмови учні дізналися про різноманіття світу професій, про професії, затребувані в нашому районі, з задоволенням взяли участь у тестуванні «Вибираємо професію». Присутні ознайомились з книжковою виставкою «Профорієнтація. Інформація. Освіта», а також оглядом Інтернет - сайтів з профорієнтації «Світ нових професій. Ким бути?», які надають школярам можливість дізнатися про затребувані і найпопулярніші професії, а також знайомлять з навчальними закладами Житомирської області.

Творчому розвитку особистості, розширенню кругозору користувачів, змістовному дозвіллю сприяють клуби за інтересами та літературні об'єднання. Так, в Зороківській бібліотеці Вільської ОТГ активно працює клуб

«Надвечір'я». Членами клубу є переважно жінки пенсійного віку, жінки – інваліди, багатодітні матері, ветерани праці. Основне завдання, яке ставить перед собою зав. бібліотекою Могилянець Л.Р – можливість живого спілкування жінок, обмін досвідом у веденні домашнього господарства, рукоділля. Засідання проходять у формі бесід, годин гумору, жіночих посиденьок, тут часто звучать народні пісні. У бібліотеці с. Вільськ Вільської ОТГ вже декілька років діє клуб «Пролісок». Членами клубу є активні читачі бібліотеки, учні місцевої школи. Вся робота клубу спрямована на виховання екологічної культури, виховання любові до свого села, вулиці, двору. Бібліотекар Н. Свірчевська намагається навчити своїх юних друзів дбати про чистоту довкілля, бережливо ставитись до тварин та птахів. Багато цікавих і повчальних заходів проведено в рамках роботи клубу. Це - інформаційний огляд «Екологія: погляд у майбутнє» та екологічна година «Будь природі другом», а також день юного еколога «Загадки чарівниці природи». Бібліотеки намагаються урізноманітнювати соціокультурну діяльність. Враховуючи інтерес відвідувачів до подій минулого, бібліотеками сіл Осники, Городище(Високівська ОТГ), Вільськ, Вишпіль, Новопіль, Окілок, Ксаверівка (Вільська ОТГ) ведеться кропітка пошукова робота, основою якої є вивчення історії села, історії бібліотеки, відродження імен визначних діячів краю, збирання легенд, переказів старожилів тощо. В результаті цієї роботи зібрані унікальні матеріали з історичного минулого та сьогодення сіл, його звичаї, традиції, які вміщені в альбомах «Історія села», «Історія бібліотеки».

Багато нових фактів було вперше представлено в альбомі естафеті «Бібліотека і громада: шляхи співпраці», яка проходила в районі в 2016 році, під час підготовки матеріалів районних оглядів-конкурсів на кращий біографічний нарис «Портрет сучасника» та кращу краєзнавчу подорож «Вулицями рідного села»(2017 р).

Відродженню народних звичаїв, родинних традицій, зміцненню зв'язків між поколіннями сприяють заходи, які проводяться за листком народного календаря впродовж року, а також оформлені в бібліотеках куточки народознавства, що стали справжньою окрасою бібліотечних приміщень(Осники). Бібліотеки активно залучають до народної творчості читачів-дітей. Їх безпосередня участь у національних святах виховує любов до рідного краю, до землі своїх предків, до рідної мови, України.

Одним з пріоритетів діяльності бібліотек є виконання соціальної і гуманістичної функції, а саме: робота з користувачами похилого віку,

самотніми громадянами, людьми з особливими потребами. Бібліотечні працівники відвідують дану категорію на дому.

Значна робота була проведена по вшануванню односельчан, які брали участь в подіях на Сході України. Це і виготовлення стендів «Вони жили Україною», (Городище), «Вами пишається наше село» (Осники), проведення уроків мужності, волонтерська робота. Кожен з бібліотекарів – волонтер, а це означає, що вони збирають одяг, продукти харчування, ліки, засоби особистої гігієни, книги газети і передають на передову, щоб воїни постійно відчували підтримку та турботу земляків. Не стоять осторонь і читачі, учні шкіл та, навіть, вихованці дитячих садочків. Діти надсилають воїнам свої малюнки, поробки, організовують благодійні ярмарки.

Бібліотеки Високівської та Вільської ОТГ мають позитивні напрацювання в проведенні різноманітних конкурсів, літературних акцій, завжди є активними учасниками районних конкурсів «Читач року».

Бібліотеки ОТГ— перші помічники та партнери закладів освіти, клубів, Будинків культури. Змістовні заходи проводяться у Вільську, Новополі, Ксаверівці, Окілку, де бібліотекарі є безпосередніми їх організаторами та активними учасниками. У наш час, коли діти і підлітки відчувають значний дефіцит у спілкуванні, бібліотеки намагаються не тільки задовольняти їхні інформаційні потреби, але й прагнуть стати для них місцем культурного спілкування, центром дозвілля.

Зроблено лише перші кроки організації бібліотек в ОТГ, є багато питань і правового характеру. Та сьогодні, коли активно впроваджується реформа децентралізації, мережа бібліотек, як і інших закладів культури, в населених пунктах спроможної громади розвивається так, як вирішить сама громада. Непрості реалії сьогодення змушують публічні бібліотеки ОТГ швидко вдосконалюватись і розвиватись відповідно до змін у потребах населення, постійно підтверджувати свою необхідність суспільству.

Укладач О. В. Костюченко

Комп'ютерний набір О. В. Костюченко

Редакція Г. Й. Врублевська

